

Varhaiskasvatusyksikkö / toimipiste Vy Inari-Jousi-Kuovi/ Pk Jousi	Toimintakausi 2019-2020
Osoite Kaarenjalka 7, 00940 HKI	
Puhelin 09 310 29665/ 09 310 26387	Sähköpostiosoite pk.jousi@hel.fi
Päivämäärä jolloin esiopetuksen toimintasuunnitelma on käsitelty ja hyväksytty 9.1.2020	Varhaiskasvatuksen aluepäällikön allekirjoitus ja nimenselvennys Irma Sihvonen

Oppimisympäristön ja pedagogisen toiminnan kuvaus

(ryhmät, esiopetuksessa olevien lasten määrä, tilat, pedagogiset tai toiminnalliset ratkaisut ja painotukset)

Esiopetus perustuu valtakunnallisten esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määrittelemille arvoille. Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa määritetyille arvoille ja Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2016.

Esiopetusikäisiä lapsia on Jousessa kolmessa eri ryhmässä. Ryhmäkoko Tammissa on 21 ja Koivuissa 14. Sekä Vaahteroiden integroidussa erityisryhmässä on 3 esiopetusikäistä lasta.

Esiopetusaika on klo 8.30-12.30.

Esiopetuspäivä koostuu ohjatusta toiminnasta, vapaasta leikistä, ulkoilusta, ruokailuista ja lepohetkestä.

Toiminta toteutetaan pienissä kokonaisuuksissa, toimintaan sopivissa pienryhmissä. Oppimisympäristönä toimivat päiväkodin sisätilat, ulkotilat sekä myös ulkopuoliset kohteet, esim. retkikohteet; koko kaupunki.

Tilat on jaettu ns. kotiryhmätiloihin, joita on talon eri kerroksissa. Ryhmillä on omat salipäivänsä talon liikuntasalissa. Kerran viikossa eskaripajoissa hyödynnetään yhteisesti tiloja (ks. oppimiskokonaisuudet, teemat & projektit). Tammiin ryhmäkoon takia esiopetusta jaetaan vuoroulkoihiin sekä 2-4 toimintaryhmään eri tiloihin (pieni huone, isompi ruokailutila, nukkaritila, aula ja käytävä). Koivujen tilankäyttö keskittyy omaan ryhmätilaan (1 huone), aamupäivisin esiopetusaikana on käytössä naapuriryhmän kaksi muuta huonetta, ulkoilussa vuorotellaan.

Toiminnallisia painotuksia kaudella ovat yhteisesti tunnekasvatus, leikkitaidot, kielellinen tietoisuus. Koko kauden yhteisenä tavoitteena on tuottaa lasten omaa lehteä (Trageton-menetelmä, pedagogisen dokumentoinnin muoto, laaja-alaiset tavoitteet). Luonnossa luovasti liikkuen- toiminnallinen painotus näkyy eskaripajoissa toteutettavina säännöllisinä metsäretkinä, sekä omissa ryhmissä jatkettavana metsätoimintana.

Tammiin ja Koivujen esiopetuspäivä rakentuu aamun orientaatiopiiristä ohjattuun esiopetustoimintaan (suunnitellaan yhdessä toiminnan sisältö ja tavoitteet), valvottuun ulkoiluun, leikkiin (vapaa/tuettu), pedagogisesti jäsennettyyn ruokailuun sekä lepohekeen, jonka runkona toimii laadukkaan lastenkirjallisuuden ääneen lukeminen sekä positiivinen rentoutusmusiikki. Lepohetken jälkeen lapset siirtyvät varhaiskasvatukseen. Päivästruktuurit ovat lasten tuen tarpeiden pohjalta vahvistettuja, suunnitelmallisia ja niistä tiedotetaan etukäteen vanhemmille.

Pedagogisia toiminnallisia työtapoja on käytössä ryhmäkohtaisesti toiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tammiin ryhmässä lasten kanssa yhdessä neuvotellun ja suunnitellun, arvioidun leikkitalun käyttö jäsentää tilankäyttöä ja lasten toimintaan sitoutumista. Lasten kanssa tuotetaan muutoksia oppimisympäristöön jos arvioidaan, että jotakin esim. pedagogista leikkiä varten niitä tarvitaan. Tammissa on myös käytössä ns. vapaan askartelun pöytä, ja tuotosten tarkastelu, sadutus ja esillepaneminen on pedagogisesti tavoitteellista (hienomotoriset tavoitteet, ilmaisulliset leikit, toimijuuden vahvistaminen). Musiikillinen ote arkeen tuodaan eri tilanteisiin liittyvien laulujen muodossa (Kielinuppu-materiaali). Koivuissa toiminnallisissa työtavoissa leikkitalu sekä Kielinuppu-laulut ovat arjen toiminnallisia pedagogisia työkaluja. Molemmissa ryhmissä ohjatut leikit ovat tärkeitä pedagogisia elementtejä.

Ks. pedagogisen toiminnan yhteistyökumppanit toimintasuunnitelman lopusta.

Vaahteroiden integroidussa erityisryhmässä esiopetusikäiset lapset toimivat osana Vaahteroiden ryhmän arkea. Vaahteroiden ryhmän toiminta pohjautuu suunniteltuun struktuuriseen päivä- ja viikko-ohjelmaan. Toiminnassa korostuu projektityöskentely sekä valmistellun oppimisympäristön pienryhmätoiminta. Ryhmässä on käytössä vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät, pienryhmätoiminta vaihtelevissa pienryhmissä, erityispedagogin lähiohjaus, henkilökohtainen strukturoitu päiväjärjestys ja monipuoliset leikkiympäristöt leikkitaluineen ja kuvineen. Vaahteroiden ryhmästä osallistuu esiopetusikäisiä lapsia koko talon yhteisiin esiopetuksen 'eskaripajoihin' sekä koulun kanssa tehtäviin yhteistyön muotoihin.

Laaja-alainen osaaminen

(mitä toimipistekohtaisia asioita ja toteuttamisen tapoja, miten lapset osallistuvat ja vaikuttavat toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun?)

Laaja-alainen osaaminen perustuu Helsingin kaupungin esiopetussuunnitelman osa-alueisiin: Ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologian osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen.

Tunnetaidot, kulttuuri ja identiteetti on nostettu toiminnan suunnittelun keskiöön ja kirjattu kestoaiheeksi suunnittelun välineissä kuten kuukausikellossa. Välineinä Eläinlasten elämää, tunnekello, Lapsen mieli-materiaali, itsesääätelyä tukevat erilaiset kuvamateriaalit. Positiivisen pedagogiikan hengessä nostamme vahvuusajattelua esille arjessa (huomaa hyvä vahvuus –viittomat, erityisesti huomioimme vahvuudet Leops-keskusteluissa). Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen kehittyminen vaativat eheää emotionaalista oppimisympäristä; erityisesti pyrimme antamaan tilaisuuksia rakentavaan tunneilmaisuun tasapuolisesti, kielitaidosta riippumatta. Turvallisuuskasvatus ja kestävä kehitys on huomioitu osana laaja-alaisia taitoja; huomioimme lasten kanssa kierrätys- ja kulutustottumuksia, sekä ohjaamme turvallisuuteen (poistumisharjoitukset, liikenneturvallisuus, kypärät yms. suojaimet, paloturvallisuuteen kasvatus – yhteistyö palokunnan kanssa).

Arjen moninaisissa tilanteissa käytetään pedagogisesti suunniteltuja menetelmiä ja toimintatapoja tukemaan oppimista. Monilukutaitoa, tieto- ja viestintäteknologista osaamista sekä osallistumista ja vaikuttamista lähestytään erityisesti Trageton-menetelmällä Koivu- ja Tammiryhmissä (kielellisen tietoisuuden vahvistaminen, kirjain-äänen vastaavuuden havainnointi ja tukeminen, lukemaan kirjoittamisen perusteella- menetelmä). Menetelmän avulla lapset tuottavat omaa lehteä. Oman lehden sisällöillä voidaan tukea lapsen kulttuurista osaamista ja ajattelun ja oppimisen taitoja. Lapsen lehti toimii yhdessä arvioitavana pedagogisen dokumentoinnin muotona, ja henkilökohtaiseen lehteensä lapset valitsevat ja tuottavat sisältöjä yhdessä opettajan kanssa. (ks. myös dokumentointi ja arviointi.) Lehden tekoprosessi on suunniteltu niin, että lapset kuukausittain tuottavat lehteen kuukauden toimintaan liittyvää materiaalia; lehteen lisätään kuvia, sekä lapsen haastatteluja. Lapset osallistetaan tulevan kuukauden toiminnan suunnitteluun edellisen kuukauden toiminnan perusteella.

Lasten osallisuutta tuetaan tarjoamalla vaihtoehtoisia tapoja tulla kuulluksi ja ymmäretyksi, yksilölliset kiinnostuksenkohteet sekä kyvyt huomioiden. mm. haastattelut, keskustelut, kuvat kerronnan tukena, havainnointi. Aikuinen on aktiivisessa roolissa kuullen, havainnoiden ja tarkkaillen ryhmässä esille nousevia asioita ja tarpeita. Aidon osallisuuden mahdollistuminen jokaisen lapsen kohdalla on aikuisen vastuulla. Aikuinen tarjoaa lapsille kokemuksia ja mahdollisuuksia tehdä, luoda, liikkua ja ilmaista itseään. Lapsilta tulevan palautteen pohjalta mietitään onko toiminta lasten kiinnostusten mukaista ja heidän tasolleen sopivaa.

Oppimiskokonaisuudet, teemat, projektit

Jousessa esiopetusta toteutetaan useissa eri pienryhmissä, jonka lisäksi *torstaisin koko talon esiopetuslaisten yhteisissä pajatoimissa 'eskaripajoissa'* sekä yhteisillä retkillä toimitaan suurempina kokonaisuuksina. "Me Jousen eskarit"-henkeä kannatellen.

Eskaripajojen projektit käynnistyvät yhteissuunnittelulla, jonka pohjana ovat havainnoidut lapsiryhmien tarpeet, teemoihin liittyvät tiedon- sekä taidonalojen tavoitteet sekä koulun kanssa tehtävä yhteistyö. Lähikoulun kanssa on suunniteltu erilaisia teemakokonaisuuksia, joiden pohjalta esiopetukset pajateemat jatkavat ja syventävät koulun kanssa yhteisiä tapahtumia (esim. yleisurheilu, liikuntatapahtuma, laulajaiset, Eläinten karnevaali-konsertti syyskaudella).

Syksyllä 2019 tärkeänä teemana on mediakasvatus, jota lähestytään mediakasvatuksen tiedon- ja taidonala-tavoitteiden näkökulmasta.

Jokainen varhaiskasvatusyksikkö toteuttaa vähintään yhden ainakin kaksi viikkoa kestävästä laaja-alaisesta ilmiöpohjaisesta kokonaisuudesta, jossa liikutaan ja käytetään koko kaupunkia oppimisen ja työnteon ympäristönä.

Meillä Jousessa toteutuu: **SATUSEIKKAILU**

Kaikki tiimit sitoutuvat:

- Tunnetaitojen käsittely draaman keinoin
- Lapset tuottavat ilmiöpohjaisen kokonaisuuden aikana satuesityksen, jonka esittävät jakson jälkeen muille lapsiryhmille
- Ilmaisun eri muotoja mukana toiminnassa
- Jokainen lapsiryhmä vierailee kirjastossa, omassa satumetsässä ja tekee joko fyysisen tai digiretken satuseikkaillen kaupunkikohteeseen
- Kontulan kirjaston kanssa on sovittu yhteistyö ja varattu näyttelytilat keväälle 2020
- Huoltajat osallistumaan; satujen äärelle mukaan retkelle tai lasten opastamana omalla ajalla
- Kaupungin eri kohteisiin tutustuminen myös digitaalisesti olemassa olevaa virtuaalista materiaalia hyödyntäen
- Eri kielet näkyviksi
- Dokumentoinnin muotoina meillä korostuvat seinille tuotetut kuvat pienillä avaavilla teksteillä.

Toiminnan dokumentointi ja arviointi

Esiopetuksessa hyödynnetään tabletteja ja digikameroita tallentamalla ja kuvaamalla toimintaa, niin lasten kuin aikuistenkin toimesta. Lapsen omaa lehteä käytetään pedagogisen dokumentoinnin muotona, jossa systemaattisesti ja säännöllisesti haastatellaan lapsia heidän toiveistaan esiopetuksen suhteen. Lasten kanssa harjoitellaan palautteen antamista sekä vastaanottamista eri keinoin, mm. mielipiteen ilmaisemista tuetaan kuvasympolein. Lasten itsearviointiin välineitä ryhmissä ovat: tunnekellot, Trageton-lehti: kertominen kuvin ja sanoin.

Aikuisten toimintaa arvioidaan säännöllisesti omissa tiimipalavereissa, esiopetuksesta vastaavien kokoontumisissa sekä työyhteisön tasolla. Tammissa on käytössä emotionaalisen oppimisympäristön arviointilomakkeisto (Päivi Pihlaja), ja Koivujen ryhmässä Karvin kuukausitavoitemateriaali, Vaahteroissa käytetään "tavoitehaitaria", Vaahteroideen kehittämää arviointimateriaalia.

Esiopetushenkilökunnan, päiväkodin johtajan ja koko työyhteisön välillä on käynnissä avoin ja jatkuva toiminnan suunnittelun- ja arvioinnin prosessi, jonka toteutumiseksi mm. arvioinnin kk-teemat talossa. Pedapalaveri pidetään 2 kertaa kuukaudessa, ja siihen osallistuvat koko talon opettajisto varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ryhmistä.

Vanhemmat ovat mukana lastensa kanssa toiminnan arvioinnissa kuukausittain, tutustuessaan lapsen omaan lehteen (Tammet-ryhmässä). Kommentit ja toiveet kootaan ylös, ja niitä hyödynnetään tulevan kuukauden toiminnan suunnittelussa.

Esiopetuksen Leops-keskusteluissa arvioidaan toimintaa ja lapsen yksilölliseen opetussuunnitelmaan kirjoitettuja lapsikohtaisia toiminnalle suunnattuja tavoitteita yhdessä vanhemman kanssa.

Huoltajien osallisuus

Aloitus-, lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (Leops)- ja henkilökohtainen opetuksen järjestämisen suunnitelma (HOJKS)-keskustelut vanhempien sekä hoito- ja kasvatushenkilökunnan välillä tukevat vanhempien ja lasten osallisuutta. Asiakaskyselyiden ja palautejärjestelmien lisäksi päiväkodissa on käytössä matalan kynnyksen osallistumisvälineitä, kuten leikki/toiminta-iltapäivät. Päiväkodissa tuotetaan paljon kuvitettua materiaalia vanhemmille ymmärtämisen sekä kertomisen mahdollistamiseksi. Kuvallisen viestinnän tueksi talossa on diginäyttö. Tapahtumissa ja juhlissa korostuu toiminnallisuus.

Päiväkodissa on toteutettu Arvo- ja toivepuu, johon on koottu lasten huoltajien ja henkilökunnan tärkeitä pitämiä asioita ja toiveita toiminnalle. Puun sisältö ohjaa henkilökunnan toiminnan suunnittelua. Dokumentoimme toimintaa näin tehden näkyväksi lasten ja huoltajien osallisuuden vaikutuksen suunnitteluun ja toimintaan. Loppukaudesta hyödynnämme arvopuuta ja tuotettua Trageton-materiaalia (lapsen oma lehti, Koivut ja Tammetryhmässä) myös arvioinini välineenä.

Esiopetuksen toiminnasta kerrotaan kuvitetuin viikko-, kuukausi, puolivuotissuunnitelmin. Toimintaa kuvataan ja huoltajat näkevät kuvia ja tekstejä seinillä. Huoltajille on kerrottu päiväkodin Instagram-tilistä, jota päivitetään useasti viikossa.

Yhteisöllinen oppilashuolto

(opetusryhmien hyvinvointi, kiusaamisen ehkäisy, sukupuolten tasa-arvo)

Esiopetusryhmissämme panostetaan tunnekasvatukseen arjen voimavarana. Lasten kanssa käytetään kuvitettua tukimateriaalia (tunnekello, kuvat, kirjallisuus, eri materiaalit ks.lis. laaja-alainen osaaminen). Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmaa työstetään. Kiusaamiseen puututaan: selvitys aloitetaan kuulemalla lasta, keskustelemalla vanhempien kanssa tilanteista, sopimalla vanhempien kanssa yhteisistä toimintatavoista sekä tarvittaessa oppilashuollon kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Lapsen hyvinvointia tuetaan monipuolisella suunnitellulla toiminnalla sekä vaihtelevilla oppimisympäristöillä; metsä oppimisympäristönä on käytössä kuukausittain. Liikunta- luontokasvatukseen ja liikkumismahdollisuuksien monipuolistamiseen kiinnitetään huomiota.

Yhteisöllisyyttä, ryhmäytymistä, toisten kunnioittamista ja arvostamista ja sosiaalisia taitoja lähestymme yhdenvertaisuuden periaattella. Tasa-arvoasioihin (sukupuolten välinen tasa-arvo, eri kulttuuri- ja katsomustaustaisten henkilöiden välinen tasa-arvo) kiinnitämme huomiota: esiopetuksessamme katsomuskasvatuksia lähestytään monille katsomuksille yhteisen 'kultaisen säännön' kautta, jolloin katsomuksia voidaan tarkastella rinnakkain arjessa. Sukupuolten välistä tasa-arvoa lähestymme periaatteella, jonka mukaan sukupuoli ei määritä asioita, joihin esiopetuksessa osallistutaan.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten suomi toisena kielenä opetuksen järjestelyt ja äidinkielen tuki

Toiminta perustuu strukturoituun ympäristöön ja pienryhmätoimintaan. Kuvien, piirrosten ja tukiviittomien avulla ennakoitaan tuleva toiminta, siirtymätilanteet ja selkiytetään kommunikointilanteita sekä sosiaalisia suhteita. Lapsen äidinkielen tukeminen on perheiden vastuulla. Kulttuuri-identiteetin kehittymisen aspektit korostuvat esiopetusryhmissämme monikulttuurisen ryhmärakenteen ansiosta.

Kielitaidon ohjaukseen liittyvät suomen kielen kartoitukset (Kettu-, Lumiukkotestit sekä Trageton-menetelmä) tehdään ennen koulun alkua yhteistyössä s2-opettajan sekä kveon kanssa, ja tukitoimiin ryhdytään välittömästi, jatkuvasti arvioiden.

Lapsen oman äidinkielen tukemisen tehtävä on ensisijaisesti kotona, esiopetuksen keskusteluissa avaamme laadukkaan suomenkielisen oppimismateriaalin ominaisuuksia, sekä suosittelimme kirjastoyhteistyötä. Lähikirjasto on esiopetusryhmiemme aktiivinen yhteistyökumppani.

Esiopetuksessamme on ollut mahdollisuus tehdä yhteistyötä monikielisen ohjaajan kanssa (vuorovaikutus vanhempien kanssa, lapsen kotikielen havainnointi), lisäksi esiopetusryhmissämme toimii pd-resurssina erityisavustaja joka toinen viikko, jonka resurssi jaetaan eri ryhmien välille esiopetuksessa. (Kulttuuri-identiteetin tukeminen, ks. yhteisöllinen oppilashuolto)

<p>Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestelyt esiopetuksessa Valmistavassa esiopetuksessa oleville lapsille opinto-ohjelma kirjataan lapsikohtaiseen suunnitelmaan. Keväällä arvioidaan valmistavan opetuksen tarve peruskoulun alkua varten.</p> <p>Valmistavassa opetuksessa oleva lapsi voi saada esiopetuspäivän aikana toiminnasta riippuen ylimääräistä opetusta esimerkiksi osallistumalla toiminnan ja sanaston ennakoivaan opetukseen ennen pienryhmänsä toimintaa, sekä yksilöllisestä tuesta pienryhmän jälkeen ja esiopetuspäivän aikana. Esiopetusryhmissä toimii kielen tukemiseen perustuvia pienryhmiä ryhmien sisällä.</p> <p>Ryhmät tekevät yhteistyötä maanantaisin kielikerhon muodossa, materiaalina mm. Timo Hiiri, Kielinuppulaulut (Roihusten arki tilauksessa).</p>	
<p>Yleistä, tehostettua ja erityistä tukea saavien lasten esiopetuksen järjestelyt Huoltajille kerrotaan poikkeavaan koulun aloitukseen liittyvistä asioista ja kuulemismenettelyistä. Tukea tarvitseville lapsille kirjataan yksilölliset tehostetun ja erityisen tuen suunnitelmat lapsikohtaisiin suunnitelmiin. Esiopetuksen varhaiskasvatuksen opettaja kutsuu koolle moniammatilliseen arviointikeskusteluun osallistuvat; esim. päiväkodin johtaja, kiertävä varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä tarvittaessa suomi toisena kielenä–varhaiskasvatuksen opettaja, neuvolan terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori tai muu asiantuntija.</p>	
<p>Moniammatillinen arviointikeskustelu (keskusteluun osallistuvat päiväkodin johtaja, varhaiskasvatuksen opettaja, kiertävä varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja tarvittaessa suomi toisena kielenä -opettaja, oppilashuolto, neuvolan terveydenhoitaja tai muu asiantuntija) KS. yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestelyt</p>	<p>Keskustelun päivämäärä 2. ja 6.9.2019</p>
<p>Esiopetuksen ja perusopetuksen välinen yhteistyö (Yhdessä oppimisen suunnitelma) Liite</p>	<p>Suunnitelman päivämäärä X.X.XXXX</p>
<p>Muut yhteistyötahot Kirjasto, kulttuuripalvelut (Annantalo, Stoa ym.), lähiympäristön liikuntapaikat (Kivikon urheiluhalli, Latokartanon liikuntapuisto) lähiympäristön taideteokset Helsingin yliopisto (Myötätunto-hanke)</p>	